

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ. ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА

УДК 374:373.5:37.012

DOI: 10.37026/2520-6427-2024-120-4-67-74

Ірина ПЕРВУШЕВСЬКА,
директор Рівненського міського
Палацу дітей та молоді,
заслужений працівник освіти України,
кавалер Ордена Княгині Ольги III ступеня,
відмінник освіти України,
керівник Рівненського відділення
Міжнародної асоціації позашкільної освіти,
Почесний громадянин міста Рівного,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0009-0002-5366-2772
e-mail: irinapervushevska@gmail.com

Наталія ДАВИДЮК,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
психології та інклюзивної освіти,
методист лабораторії національного виховання
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0009-0002-6085-8511
e-mail: dnyu@ukr.net

РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДГОТОВЧОГО ЕТАПУ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ «ДОПРОФІЛЬНА ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Анотація. У статті представлено результати підготовчого етапу дослідницького проєкту «Допрофільна позашкільна освіта учнів закладів загальної середньої освіти», що спільно реалізується Рівненським Палацом дітей та молоді й Рівненським ліцеєм № 1 Рівненської міської ради. Зміст проєкту розкривається на основі низки реалізованих завдань, що є одночасно й етапами його підготовчого періоду. Підґрунтям проєкту став багаторічний досвід інноваційної діяльності Рівненського Палацу дітей та молоді, результатом якого є розроблена й апробована багаторівнева система (модель) допрофесійної підготовки і початкової професійної освіти.

Освітній нетворкінг дозволив започаткувати освітнє партнерство між закладами загальної середньої та позашкільної освіти завдяки відповідній мережевій взаємодії. Формування напрямів допрофільної позашкільної освіти здійснювалося на основі діагностування здобувачів освіти, виявлення їхніх схильностей та задатків до того чи іншого виду професійної

діяльності, запропонованого програмно-ресурсного забезпечення профільних шкіл і спеціалізованих центрів Рівненського Палацу дітей та молоді. Розроблений алгоритм взаємодії двох закладів освіти дозволив створити оптимальні умови для навчання учнів Рівненського ліцею № 1, які обрали еколого-біологічний, економічний, інформаційно-технічний та театральний профілі. Зворотний зв'язок, отриманий від учасників проєкту – педагогічних працівників, учнів та їхніх батьків – дозволяє зробити висновок щодо ефективності початкового етапу проєкту, а також змін, що відбулися в мотиваційній сфері учнів, їхньому ставленні до навчання, усвідомленості вибору профілю.

Ключові слова: профіль навчання, допрофільна позашкільна освіта, дослідницький проєкт, партнерство як мережева взаємодія закладів загальної середньої та позашкільної освіти, Рівненський міський Палац дітей та молоді.

Iryna PERVUSHEVSKA,
*Director of the Rivne City Palace of Children and Youth,
Honored Worker of Education of Ukraine,
Knight of the Order of Princess Olga III degree,
Excellence in Education of Ukraine,
Head of the Rivne branch of
International Association of Extracurricular Education,
Honorary citizen of Rivne,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0009-0002-5366-2772
e-mail: irinapervushevaska@gmail.com*

Natalia DAVYDYUK,
*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior teacher, Department of Psychology
and Inclusive Education,
Methodologist of Laboratories of National Education,
Rivne Regional Institute
Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0009-0002-6085-8511
e-mail: dnyu@ukr.net*

RESULTS OF IMPLEMENTATION OF THE PREPARATORY STAGE RESEARCH PROJECT «PRE-PROFESSIONAL OUT-OF-SCHOOL EDUCATION OF STUDENTS INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION»

Abstract. *The article presents the results of the preparatory stage of the research project «Pre-professional extracurricular education of students of general secondary education institutions», which is implemented by the Rivne Palace of Children and Youth and the Rivne Lyceum №. 1 of the Rivne City Council. The content is revealed through a number of implemented tasks, which are simultaneously stages of the preparatory period of the project. The basis of the project was the long-term experience of innovative activities of the Palace of Children and Youth, during which a multi-level system (model) of pre-professional training and initial professional education was developed and tested.*

Educational networking made it possible to initiate an educational partnership between institutions of general secondary and out-of-school education through appropriate network interaction. Formation of directions of pre-professional extracurricular education was carried out on the basis of diagnosis of education seekers, identification of their inclinations and aptitudes for one or another type of professional activity, proposed software and resource support of specialized schools and specialized centers (Palace of Children and Youth).

The developed interaction algorithm of the two educational institutions made it possible to create optimal conditions for the education of 68 students who chose ecological-biological, economic, information-technical and theater profiles. The feedback received from the project participants (pedagogues, students and their parents) allows us to draw a conclusion about the effectiveness of the initial stage of the project, the changes that occurred

in the motivational sphere of students, their attitude to learning, awareness of choosing a profile.

Key words: *study profile, pre-professional out-of-school education, research project, partnership as a network interaction of general secondary and out-of-school education institutions, Rivne City Palace of Children and Youth.*

Постановка проблеми. Питання партнерства закладів загальної середньої та позашкільної освіти набуває сьогодні особливої актуальності щодо реалізації завдань профільної середньої освіти. Напрями співпраці двох ланок освіти визначаються конкретними цілями, прагненням доповнити освітній процес додатковими умовами та можливостями.

Реалізація реформи Нової української школи, прийняття Державних стандартів базової та профільної середньої освіти визначають вектори щодо розвитку особистості здобувачів освіти, формування в них компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності, підприємливості, свідомого вибору подальшого життєвого шляху й самореалізації. Здобуваючи базову середню освіту (цикл базового предметного навчання), учні також готуються до продовження навчання на рівні профільної освіти чи здобуття професії. Відповідно виникає необхідність у розробленні ефективних моделей організації освітнього процесу, створенні таких організаційно-педагогічних умов, які б допомогли учням обрати профіль навчання відповідно до власних уподобань, здібностей, інтересів, сфери подальшої професійної діяльності.

Одним з ефективних підходів до вирішення проблеми є партнерська взаємодія закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Організація допрофільної позашкільної освіти сприятиме не тільки змістовому підсилению профільного навчання, а й допоможе створити оптимальні умови для формування індивідуальної освітньої траєкторії учнів як за академічним, так і професійним спрямуванням на основі застосування компетентнісного та діяльнісного підходів.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Концептуальні засади профільної середньої освіти розглядаються в дослідженнях Василя Кременя, Олега Топузова, Олександра Ляшенка, Юрія Мальованого, Тетяни Засекої. Зокрема, вчені зазначають, що стратегічна функція профільної освіти полягає в тому, що вона має закласти підґрунтя для подальшого успішного розвитку людського потенціалу країни, що досягається спрямованістю процесу навчання на задоволення освітніх потреб і запитів учнів відповідно до їхніх нахилів, здібностей, подальших життєвих планів (Кремень, Топузов, Ляшенко, Мальований, Засека, 2023, с. 1–8).

У Державному стандарті профільної середньої освіти термін «профіль навчання» визначено як спосіб організації освітнього процесу, що передбачає поглиблене / професійно орієнтоване вивчення групи споріднених навчальних предметів (інтегрованих курсів) однієї або кількох освітніх галузей. Відповідно до документа передбачається, що профілі навчання формують заклади освіти шляхом їх вибору здобувачами освіти на основі аналізу власних потреб, готовності, уподобань та інтересів за сприяння педагогічної ради, що формує відповідні пропозиції щодо змісту, підходів і методів організації освітнього процесу, зумовлені її баченням і спроможністю, очікуваннями батьків та місцевої громади і суспільства, запитами засновників закладів освіти і суспільними пріоритетами (Державний стандарт профільної середньої освіти, 2024).

Світлана Алексєєва зазначає, що ефективному профільному навчанню має передувати якісна допрофільна підготовка в базовій школі, спрямована на профільне самовизначення здобувачів освіти. Так, учена акцентує увагу на тому, що завдання закладу освіти нині – створити такі організаційно-педагогічні умови, які б сприяли реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти на основі різних видів практичної діяльності (Алексєєва, 2024, с. 138–141).

Створенню оптимальних умов для якісної підготовки випускників закладу загальної середньої освіти може сприяти система освітнього партнерства. Про це йдеться в дослідженні Олега Топузова, в якому означена співпраця розглядається як чинник успішної організації допрофільної підготовки і профільного навчання учнів (Топузов, 2021).

Про те, що саме позашкільна освіта може бути надійним партнером у реалізації завдань профільної освіти наголошується в матеріалах Всеукраїнського наукового експериментально-дослідного педагогічного майданчика Міністерства освіти і науки України з теми «Розвиток творчої особистості в системі допрофесійної підготовки позашкільного закладу» (1997–2000 рр.), який був успішно завершений і визнаний значущим науковим дослідженням Міністерства освіти і науки

України, а також у працях Олени Литовченко (Литовченко, 2024, с. 141–144) та Ірини Мосякової (Мосякова, 2024, с. 94–99). Зокрема, науковиці відзначають, що напрями позашкільної освіти, визначені в Законі України «Про позашкільну освіту» (2000), можуть бути співвіднесені з освітніми галузями Державного стандарту профільної середньої освіти, а зміст, форми та методи роботи закладу позашкільної освіти здатні зорієнтувати учнів у їхньому профільному виборі, сформувані в здобувачів освіти відповідні компетентності.

У межах допрофільної підготовки дослідники виокремлюють такі напрями роботи, як: допрофільна діагностика з використанням психодіагностичних методик, що виявляють задатки та схильності дитини; профконсультативна діяльність; взаємодія з батьками, що ґрунтується на просвітницькій та інформаційній діяльності; підготовка до вибору профілю в процесі освітньої діяльності (Топузов, 2021).

Мета статті – представити результати підготовчого етапу дослідницького проекту «Допрофільна позашкільна освіта учнів закладів загальної середньої освіти», схарактеризувати мережеву взаємодію закладів загальної середньої освіти та Рівненського Палацу дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідницький проект «Допрофільна позашкільна освіта учнів закладів загальної середньої освіти», який був започаткований у вересні 2023 року Рівненським Палацом дітей та молоді, передбачає розроблення та апробацію моделі мережевої взаємодії щодо надання допрофільної позашкільної освіти учням закладів загальної середньої освіти.

На підготовчому етапі реалізації проекту (вересень 2023 року – червень 2024 року) були зrealізовані такі основні завдання:

- визначено інноваційні засади реалізації проекту;
- поінформовано громадськість про започатковані ініціативи, залучено партнерів – заклади загальної середньої освіти;
- сформовані напрями допрофільної позашкільної освіти;
- схарактеризовано організаційно-змістові умови впровадження допрофільної позашкільної освіти та апробовано їхню дієвість у Рівненському ліцеї № 1 і Рівненському Палаці дітей та молоді (далі – ПДМ);
- узагальнено отримані результати.

Означені вище завдання є одночасно й етапами підготовчого періоду проекту. Розглянемо їх детальніше.

Інноваційні засади реалізації проекту

Багаторівнева система (модель) допрофесійної підготовки та початкової професійної освіти Рівненського Палацу дітей та молоді (автор – Ірина Первушевська) має 30-річний досвід упровадження. Спочатку означена система сформувалася як IV-ступенева, де: I ступінь – знайомство з профілем (6–9 років); II ступінь – допрофільна підготовка (10–12 років); III ступінь – допрофесійна підготовка (13–17 років); IV ступінь – початкова професійна освіта (13–20 років). Нині виникла потреба в упровадженні ще й V ступеня, що передбачає стажування (стажерські майданчики «Від дублера – до стажера»), соціальні практики тощо, завдяки якому вихованці набувають практичного досвіду застосування набутих

знань і вмінь у реальних професійних ситуаціях, створенні й реалізації власних проєктів.

Формуванню означеної вище системи (моделі) сприяла інноваційна діяльність закладу в межах наукових експериментально-дослідних майданчиків: міського рівня – «Пошук оптимальної моделі профільної освіти позашкільного закладу» (1992–1994 рр.), обласного – «Система профільної освіти дітей та молоді в позашкільному закладі» (1994–1996 рр.) й всеукраїнського – наукового експерименту Міністерства освіти і науки України «Розвиток творчої особистості в системі допрофесійної підготовки в позашкільному закладі» (1997–2000 рр.).

Ефективність представленої багаторівневої системи (моделі) підтверджується тим, що профільна школа бізнесу Рівненського Палацу дітей та молоді отримала державну ліцензію управління акредитації Міністерства освіти і науки України на підготовку 100 бухгалтерів (1996 р.), що в подальшому заклало підґрунтя для створення в Рівненській ТГ Рівненського економіко-правового ліцею. Крім того, шість років поспіль для старшокласників міста Рівного успішно реалізується загальноміський профорієнтаційний проєкт «Трафік можливостей».

Про дієвість системи (моделі) допрофесійної підготовки та початкової професійної освіти Палацу дітей та молоді засвідчують такі дані: із понад трьох тисяч випускників (3098 осіб) майже 70% продовжили навчання і були працевлаштовані за профілем, обраним у Рівненському ПДМ, а близько 30% успішно реалізувалися в інших галузях, застосовуючи набуті у профільних школах жорсткі та м'які навички (*hard skills, soft skills*), вибудовуючи власну кар'єру як по вертикалі, так і в горизонтальній площині.

Результати інноваційної діяльності закладу впродовж багатьох років представлені у науково-методичних посібниках, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для працівників закладів позашкільної освіти, студентів закладів вищої освіти, зокрема «Нові технології позашкільної освіти і виховання» (2000), «Програми шкіл допрофесійної підготовки Рівненського міського Палацу дітей та молоді» (2000), а також у виданнях «Від профільного навчання – до профільної освіти. Стратегія локальних змін ПНЗ нового типу» (Первушевська та ін., 2010) та «Легітимне позашкільля. Історія альтернативи» (Первушевська та ін., 2018).

На сьогодні багаторічний досвід Рівненського ПДМ у профільній освіті став актуальним підґрунтям для розроблення й апробації моделі мережевої взаємодії з надання допрофільної позашкільної освіти учням закладів загальної середньої освіти.

Ініціювання та освітній нетворкінг

На підготовчому етапі реалізації проєкту найважливішим було поінформувати громадськість про започатковані ініціативи, залучити однодумців, а також узгодити наміри та потенційні можливості. Майданчиком для нетворкінгу стала Всеукраїнська Дебрифінг-сесія «30 років профільної освіти в Рівненському ПДМ. Стратегії розвитку і переага. Шляхи удосконалень та здобутків», що відбулася в листопаді 2023 року в Рівненському Палаці дітей та молоді. Презентація результатів діяльності закладу одночасно відбувалася як в онлайн, так

і офлайн-режимі, що дозволило долучитися до заходу більше ніж 230 учасникам із 10 областей України, серед яких: директори закладів загальної середньої та позашкільної освіти, а також їхні заступники, вчителі, керівники гуртків, методисти, інші зацікавлені особи. Захід відбувся за інформаційної підтримки Департаменту освіти і науки Рівненської ОДА, Управління освіти Рівненського міськвиконкому, Рівненського ОІППО.

Ініціювання проєкту дозволило віднайти та об'єднати потенційних партнерів, педагогів зі спільними інтересами та цілями. Співпраця із Рівненським Палацом дітей та молоді у сфері профільного навчання зацікавила заклади загальної середньої освіти, серед яких: Рівненський ліцей № 1 Рівненської міської ради, Обласний науковий ліцей в м. Рівне Рівненської обласної ради, КЗ «Клеванська санаторна школа I–III ступенів» Рівненської обласної ради, КЗ «Спеціальна школа в місті Острог» Рівненської обласної ради. Тісна співпраця з означеними вище закладами освіти потребує різноманітних підходів, залучення додаткових ресурсів, що може бути зреалізовано в дещо віддаленій перспективі. Зважаючи на це, активним партнером Рівненського Палацу дітей та молоді на підготовчому етапі реалізації проєкту став Рівненський ліцей № 1 Рівненської міської ради (директор – Людмила Грекул).

Формування напрямів допрофільної позашкільної освіти на основі проведеної діагностики

Ураховуючи основні завдання психологічного супроводу реалізації проєкту, як-от допомога здобувачам освіти у виборі профілю навчання, сприяння створенню оптимальних умов для їхнього самовизначення та самореалізації, практичним психологом Палацу дітей та молоді Ольгою Нестерук-Володимирець було розроблено програму психологічного супроводу, що передбачала роботу з учнями та педагогічними працівниками. Зокрема, для реалізації діагностичного складника психологічного супроводу було використано метод анкетування та онлайн-ресурси Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії».

Після низки ознайомлювальних майстер-класів, проведених педагогами Рівненського ПДМ, було проведено анкетування учнів 8-х класів Рівненського ліцею № 1 Рівненської міської ради. Загалом анкетуванням було охоплено 69 здобувачів освіти. Відповідаючи на запитання «Чи знаєте ви про Всеукраїнський проєкт із профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії»?», 85% учнів дали ствердну відповідь. Завдяки наступному запитанню – «Чи пройшли ви тестування для визначення напрямку профілізації відповідно до ваших здібностей та нахилів?» – було виявлено, що лише 5% респондентів скористалися такою можливістю. Крім того, 96% опитаних відповіли, що вони знають про впровадження профільного навчання в старшій школі, а 92% відповідно готові до нього.

Наступне запитання дозволило з'ясувати, чи готові діти обрати певні напрями допрофільної освіти. Зокрема, розподіл їхніх відповідей виявився таким: економічний напрям обрали 37 учнів, еколого-біологічний – 5, інформаційно-технічний – 17, театральний – 10.

Відповідно до отриманих результатів анкетування учням запропонували об'єднатися у профільні групи.

Формування груп передбачало максимальну увагу до побажань, здібностей, задатків дітей, а також включало право на їхній вільний вибір, зокрема їм надавалася можливість змінити обраний профіль навіть після проведеного анкетування.

Крім того, варто зауважити, що самовизначенню учнів сприяло проходження тестів на онлайн-платформі Всеукраїнського проекту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії». За підсумками онлайн-тестування здобувачі освіти дізналися про

власні схильності та задатки до того чи іншого виду професійної діяльності.

Наголосимо, що кількісний склад сформованих груп набув певної стабільності після залучення учнів до безпосередньої практичної діяльності за визначеним профілем, зокрема сформувалися чотири групи: еколого-біологічний профіль – 7 учнів, економічний – 40 учнів, інформаційно-технічний – 9, театральний – 12. Загальна кількість учнів – 68 (див. рис.).

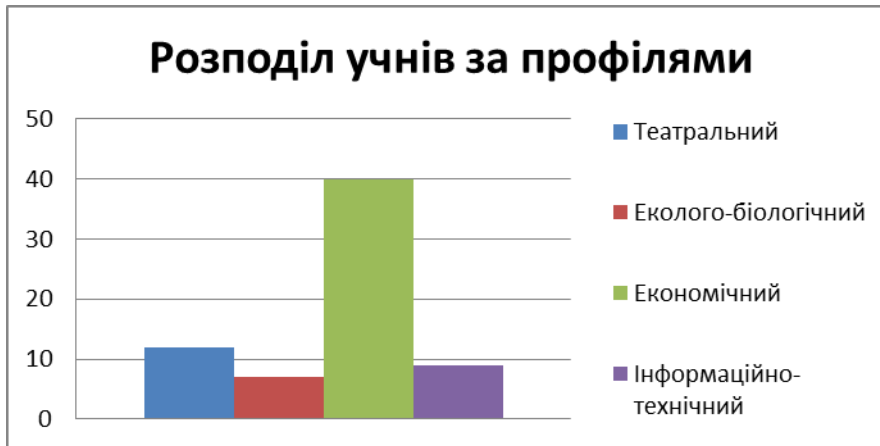

Рис. Розподіл учнів за профілями

Ураховуючи кількісний розподіл учнів, виникла необхідність утворити 5 груп: еколого-біологічний профіль – 1 група, інформаційно-технічний – 1 група, театральний – 1 група, економічний – 2 групи. Як бачимо, більшість учнів обрали економічний профіль, що пов'язано насамперед із соціально-значимим контекстом, зокрема більшість учнів свій майбутній життєвий успіх і добробут пов'язують саме із професіями у сфері

фінансів та бізнесу.

Формування напрямів допрофільної позашкільної освіти відбувалося на основі узгодження профілів позашкільної освіти з освітніми галузями, що визначені в Державних стандартах базової та профільної середньої освіти (див. таб.).

Таблиця

Освітні галузі базової та профільної середньої освіти та профілі позашкільної освіти

Освітні галузі	Профілі позашкільної освіти
Природнича	Еколого-біологічний
Соціальна і здоров'язбережувальна	Економічний
Інформатична	Інформаційно-технічний
Мистецька	Театральний

Крім того, ми врахували, що відповідно до Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 №1120, курс «Підприємництво і фінансова грамотність» віднесено до соціальної й здоров'язбережувальної освітньої галузі.

Умови впровадження допрофільної позашкільної освіти

Для організації допрофільної позашкільної освіти було розроблено алгоритм взаємодії Рівненського Палацу дітей та молоді з Рівненським ліцеєм № 1, що

передбачав узгодження розкладу навчання учнів у закладі загальної середньої та позашкільної освіти, а також забезпеченість навчальними програмами. Так, рішенням педагогічної ради Рівненського ліцею № 1 у закладі було запроваджено змішану форму навчання, що дозволило узгодити навчання учнів у Рівненському ПДМ. Здобувачі освіти відвідували (очно) заняття в закладі позашкільної освіти двічі на тиждень (із січня по червень 2024 року). Навчання відбувалося за програмами Рівненського ПДМ, що пройшли відповідну апробацію в освітньому процесі профільних шкіл. У ході надання допрофільної позашкільної освіти використовувалося матеріально-технічне забезпечення Рівненського ПДМ,

а педагога, залучені до проєкту, були забезпечені відповідним тижневим навантаженням.

Зміст допрофільної позашкільної освіти реалізувався відповідно до сформованих профільних напрямів (еколого-біологічний, економічний, інформаційно-технічний, театральний) та забезпечував формування в учнів компетентностей, що визначені в Державному стандарті базової середньої освіти, адже компетентності, здобуті за програмами позашкільної освіти, можуть враховуватися та визнаватися на відповідному рівні освіти, зокрема загальної середньої освіти (Закон України «Про позашкільну освіту», стаття 6, 2000).

У межах еколого-біологічного профілю курс «Вступ до екології» (педагог – Ірина Куроченко та Варвара Рискова) опанували семеро учнів. Ознайомлення дітей з основними поняттями екології, місцевими, регіональними, глобальними екологічними проблемами відбувалося на основі використання відповідних форм і методів (екологічні ігри, «мозковий штурм», дискусія, аналіз дилеми або проблеми, «коло знань», «карусель»), що дозволило не тільки всебічно обговорити екологічні проблеми, а й віднайти і проаналізувати шляхи їхнього вирішення. Особливо зацікавили дітей дослідницькі та практичні заняття, що проводилися в місцевому Парку на Грабнику. Незабутні враження залишилися після відвідування природно-заповідних об'єктів Рівненської області (лісовий заказник «Урочище «Павлівщина», ботанічний заказник «Вишнева гора», заповідне лісове урочище «Бармаківське»), подорожей екологічними стежками у лісових масивах Верхівського та Костопільського лісництв та на території НПП «Північне Поділля» (Львівська область). Крім того, учні із захопленням долучилися до підготовки й проведення загальношкільних заходів екологічного спрямування (квест для учнів 5-х класів «Дій за клімат!» у межах Днів сталої енергії в Рівному; квест для учнів 7-х класів «Ключ від Парку» до Міжнародного дня біологічного різноманіття, який був частиною великого проєкту «Біорізноманіття навколо»), набули практичних умінь щодо планування й облаштування урбанізованої території з урахуванням принципів сталої розвитку у процесі розроблення власного проєкту «Ось моє село».

Економічний профіль (педагог – Людмила Любчик) обрали 40 здобувачів освіти. Під час ділових ігор, диспутів, виконання проєктів, практичних завдань учні опанували основи організації та ведення бізнесу, бухгалтерського обліку, податків і податкової політики. Майстерне використання педагогом кейс-технології дозволило дітям більше дізнатися про роботу фахівців різних професій, як-от бухгалтера, маркетолога, копірайтера, менеджера, створити та презентувати власний бізнес- або соціальний проєкт, а також набути компетентностей відповідно до обраного профілю. Учні мали можливість узяти участь у конкурсі з економіки та підприємництва «Знання сьогодні – капітал завтра!» у складі команди профільної Школи бізнесу Палацу дітей та молоді, зокрема долучилися до підготовки власної доповіді-презентації на тему «Світове господарство», що передбачала представлення соціально-економічної політики 20-ти країн світу (кожен учень міг обрати конкретну країну).

Дев'ять здобувачів освіти обрали інформаційно-технічний профіль (педагог – Наталя Літковець), у межах якого вивчався курс «Основи web-технологій». Серед

найцікавіших тем курсу – «Основи HTML5. Введення у HTML. Структура коду», «Основні теги роботи з текстом, зображеннями», «Робота з таблицями даних», «Контейнер CSS. Підключення CSS стилів», «Введення в фреймворки для веброзробки» та ін. Варто зауважити, що в межах курсу учні не лише вивчали HTML і CSS, а й вчилися верстати вебсайти на основі вже готових шаблонів.

Ураховуючи рівень підготовленості учнів та їхню зацікавленість матеріалом, програму курсу було доповнено темами з основ UI/UX-дизайну, зокрема: «Введення в UX/UI дизайн», «Основні поняття дизайну та вивчення Figma», «Інформаційна архітектура та навігація», «Візуальний дизайн (UI Design)», «Основи анімації та мікровоасмодій» тощо. Діти вчилися створювати односторінкові вебсайти за самостійно розробленим дизайном, що дозволило детальніше ознайомитися з актуальними професіями в IT-сфері. Після успішного закінчення курсу діти не тільки презентували та захистили свої проєкти, а й отримали достатньо знань і навичок для подальшого розвитку у сфері веброзробки.

Театральним профілем (педагог – Галина Нікітіна) зацікавилися 12 здобувачів освіти. У процесі навчання діти розвивали навички роботи в команді, ефективно спілкування, декламації, артистичні здібності, творче мислення, вивчали основи ораторського мистецтва і спільно працювали над виконанням сценічних завдань. Це дозволило їм успішно створити цікаві театральні міні-атюри («Лікарня», «Сенсація», «Пакетик», «Не співайся», «Кухня», «Муки творчості», «Крадії», «Кайдашева сім'я», «Танцювальний батл»), відобразивши сатиричний погляд на курйозні життєві ситуації.

Узагальнення отриманих результатів

Підсумовуючи результати реалізації підготовчого етапу дослідницького проєкту «Допрофільна позашкільна освіта учнів закладів загальної середньої освіти», нами було проаналізовано відгуки психолога, педагогів, учнів та їхніх батьків, які були надані у формі відеоінтерв'ю, у процесі бесіди та презентації власної діяльності.

Спостереження, діагностування, консультації, проведені практичним психологом закладу, дозволяють зробити висновки про зміни, що відбулися в мотиваційній сфері учнів. Так, на етапі початкового вибору профілю в учнів переважала мотивація до спілкування та відпочинку, учні здебільшого керувалися зовнішніми стимулами. Внутрішня мотивація, зацікавленість обраним профілем з'являлася поступово, у процесі навчання в структурних підрозділах Рівненського Палацу дітей та молоді. Як наслідок, на початковому етапі діти вагалися у своєму виборі того чи іншого профільного напрямку, переходили з однієї групи до іншої, що, звичайно, є природним, адже забезпечувало свободу їхніх дій.

Педагоги Рівненського ПДМ основну увагу акцентували на тому, що в роботі з учнями передусім варто використовувати діяльнісний підхід, завдяки якому здобувачі освіти отримують знання не в готовому вигляді, а мають здобувати їх самостійно, у процесі власної дослідницької, ігрової, проєктної, творчої діяльності. Зокрема, практикувалося емпіричне навчання, передусім вивчення явищ і процесів у природних умовах (еколого-біологічний профіль), використання в роботі з учнями кейс-методу, що дозволило максимально наблизити процес навчання до реальних професійних ситуацій. Зважаючи на це,

спостерігаємо зміни в мотиваційній сфері учнів, в їхньому ставленні до навчання, усвідомленості вибору профілю, тобто мотивація оцінкою змінилася на внутрішню мотивацію, прагнення набути тих компетенцій, які будуть корисними у подальшій професійній діяльності. Схвальним є й те, що 40% учнів Рівненського ліцею № 1, які брали участь у проєкті, виявили бажання продовжувати навчання в Рівненському міському Палаці дітей та молоді.

Також варто наголосити, що, на думку учнів, їм було цікаво навчатися, їх захоплювала робота в команді, вони мали змогу самостійно знаходити правильні рішення, а доброзичливе й позитивне ставлення педагогів, навіть тоді, коли вони допускали помилки, підштовхувало дітей до пошуків нового. Зворотний зв'язок від учнів сприймався як додатковий інструмент у комунікації з педагогом. Щодо батьків, то вони також неабияк задоволені зростанням мотивації їхніх дітей до навчання, їхньою зацікавленістю певною сферою діяльності, плануванням дитиною свого професійного майбутнього. Отож участь у проєкті мотивує всіх: і дітей, і батьків, і педагогів.

Адміністрації Рівненського Палацу дітей та молоді й Рівненського ліцею № 1 вважають проєкт досить успішним, адже переорієнтація учнів на навчання в нових умовах не тільки розширює соціальні зв'язки, змінює усталені моделі, а й відкриває нові можливості для масштабування започаткованих інновацій для допрофільної та профільної позашкільної освіти.

Висновки. Зважаючи на викладене в статті, зауважимо, що втілення в життя підготовчого етапу проєкту доводить, що Рівненський Палац дітей та молоді має неабиякий потенціал для реалізації допрофільної та профільної освіти, зокрема, це високий професіоналізм керівних та педагогічних кадрів, які використовують діяльнісний та компетентнісний підходи до навчання, формують у здобувачів освіти жорсткі та м'які навички, а також навички роботи в команді, креативності, досвіду соціально-громадської активності, що пов'язує освітній процес із реаліями і викликами сьогодення. Посилює позиції закладу в реалізації профільної освіти наявність апробованої упродовж 30-ти років авторської моделі допрофесійної підготовки та початкової професійної освіти, що була підтверджена результатами Всеукраїнського наукового експерименту, сучасного програмно-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Профільні школи та спеціалізовані центри Рівненського ПДМ реалізували свій набутий потенціал і досвід щодо участі в проєкті. Зокрема, представлені результати підготовчого етапу дослідницького проєкту «Допрофільна позашкільна освіта учнів закладів загальної середньої освіти» дозволяють розглядати проблему організації профільної освіти, допрофільної підготовки учнів закладів загальної середньої освіти в межах співпраці із закладами позашкільної освіти.

Перспективи подальших досліджень щодо проблеми впровадження профільної освіти, допрофільної підготовки учнів можуть стосуватися питань теоретичного обґрунтування різних моделей інтеграції та мережевої взаємодії закладів загальної середньої освіти із закладами позашкільної освіти, навчально-методичного забезпечення та психологічного супроводу, розроблення

ефективних технологій, методик тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Кремень, В. Г., Топузов, О. М., Ляшенко, О. І., Мальований, Ю. І., Засекіна, Т. М. (2023). Профільна середня освіта: концептуальні засади для нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Т. 5. № 2. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> (дата звернення: 04.10.2024).

Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.10.2024).

Алексєєва, С. В. (2024). Профільна середня освіта професійного спрямування: стратегічні орієнтири та успішні практики. *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації*: збірник матеріалів. Київ: Видавничий дім «Освіта». С. 138–141. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/740420/> (дата звернення: 04.10.2024).

Топузов, О. М. (2021). Освітнє партнерство закладу загальної середньої освіти як чинник успішної організації системи допрофільної підготовки і профільного навчання учнів. *Допрофільна підготовка учнів у сучасній гімназії: стан, проблеми, перспективи*: збірник тез Всеукраїнського науково-практичного семінару. Київ: Педагогічна думка. 72 с.

Литовченко, О. (2024). Значення і потенціал позашкільної освіти у контексті профільного навчання. *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації*: збірник матеріалів / за заг. ред. О. І. Ляшенко, Т. М. Засекіної, Ю. І. Мальованого та ін. Київ: Видавничий дім «Освіта». С. 141–144.

Мосякова, І. Ю. (2024). Взаємодія загальної середньої та позашкільної освіти в організації профільного навчання. *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації*: збірник матеріалів / за заг. ред. О. І. Ляшенко, Т. М. Засекіної, Ю. І. Мальованого та ін. Київ: Видавничий дім «Освіта». С. 94–99.

Від профільного навчання до профільної освіти. *Стратегія локальних змін позащільного навчального закладу нового типу*: науково-методичний посібник. (2010) / за ред. І. О. Первушевської. Рівне: ПДМ. 606 с.

Легітимне позащільля. Історія альтернативи. (2018) / за заг. ред. І. О. Первушевської. Рівне: Волинські обереги. 240 с.

Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 04.10.2024).

REFERENCES

Kremen, V. H., Topuzov, O. M., Liashenko, O. I., Malovanyi, Yu. I., Zasiakina, T. M. (2023). Profilna srednia osvita: kontseptualni zasady dlia Novoi Ukrainkoi Shkoly [Specialized secondary education: conceptual foundations for a New Ukrainian School]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. Т. 5. № 2. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> (data zvernennia: 04.10.2024). [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu profilnoi

serednoi osvity [On the approval of the State standard of specialized secondary education]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.07.2024 № 851. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 03.10.2024). [in Ukrainian].

Aleksieieva, S. V. (2024). Profilna serednia osvita profesiinoho spriamuvannia: stratehichni oriientyry ta uspishni praktyky [Specialized secondary education of vocational training: strategic orientations and successful practices]. *Profilna serednia osvita: vyklyky i shliakhy realizatsii: zbirnyk materialiv / za zah. red. O. I. Liashenko, T. M. Zasiokinoi, Yu. I. Malovanoho ta in.* Kyiv: Vydavnychi dim «Osvita». S. 138–141. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/740420/> (data zvernennia: 04.10.2024). [in Ukrainian].

Topuzov, O. M. (2021). Osvitnie partnerstvo zakladu zahalnoi serednoi osvity yak chynnyk uspishnoi orhanizatsii systemy doprofilnoi pidhotovky i profilnoho navchannia uchniv [Educational partnership of the General secondary education institution as a factor in the successful organization of the system of pre-professional training and professional training of students]. *Doprofilna pidhotovka uchniv u suchasni himnazii: stan, problemy, perspektyvy: zbirnyk tez Vseukrainskoho naukovo-praktychnoho seminaru*. Kyiv: Pedahohichna dumka. 72 s. [in Ukrainian].

Lytovchenko, O. (2024). Znachennia i potentsial pozashkilnoi osvity u konteksti profilnoho navchannia [The value and potential of extracurricular education in the context of specialized training]. *Profilna serednia osvita:*

vyklyky i shliakhy realizatsii: zbirnyk materialiv / za zah. red. O. I. Liashenko, T. M. Zasiokinoi, Yu. I. Malovanoho ta in. Kyiv: Vydavnychi dim «Osvita». S. 141–144. [in Ukrainian].

Mosiakova, I. Yu. (2024). Vzaiemodiia zahalnoi serednoi ta pozashkilnoi osvity v orhanizatsii profilnoho navchannia [Interaction of General secondary and extracurricular education in the organization of specialized training]. *Profilna serednia osvita: vyklyky i shliakhy realizatsii: zbirnyk materialiv / za zah. red. O. I. Liashenko, T. M. Zasiokinoi, Yu. I. Malovanoho ta in.* Kyiv: Vydavnychi dim «Osvita». S. 94–99. [in Ukrainian].

Vid profilnoho navchannia do profilnoi osvity. Stratehiia lokalnykh zmin pozashkilnoho navchalnoho zakladu novoho typu [From specialized training to specialized education]. *The strategy of local changes of a new type of extracurricular educational institution: naukovo-metodychnyi posibnyk*. (2010) / za red. I. O. Pervushevskoi. Rivne: PDM. 606 s. [in Ukrainian].

Lehitymne pozashkillia. Istoriia alternatyvy [Legit after school. History of alternative]. (2018) / za zah. red. I. O. Pervushevskoi. Rivne : Volynski oberehy. 240 s. [in Ukrainian].

Pro pozashkilnu osvitu [About extracurricular education]: Zakon Ukrainy vid 22.06.2000 № 1841-III. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (data zvernennia: 04.10.2024). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 11.10.2024